

GÖTEBORGS UNIVERSITET

”Vilka teorier och metoder använder sig lärare av när de undervisar elever i läsinlärning?”

En kvalitativ studie om pedagogers varierade sätt att arbeta med olika teorier och metoder i läsinlärning och läsning.

Annica Bidegård

LAU370

Handledare: Kerstin Signert

Examinator: Birgitta Kullberg

Rapportnummer: VT10-2611-093

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: "Vilka teorier och metoder använder sig lärare av när de undervisar elever i läsinlärning?"

En kvalitativ studie om pedagogers varierade sätt att arbeta med olika teorier och metoder i läsinlärning och läsning.

Författare: Annica Bidegård

Termin och år: VT 2010

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Kerstin Signert

Examinator: Birgitta Kullberg

Rapport nummer: VT10-2611-093

Nyckelord: lästeori, läsmetod, läroplan,

Sammanfattning: Syftet med studien är att se vilka teorier och metoder som pedagoger arbetar med i dagens läsinlärning. I lärarutbildningen har jag av lärare, föreläsare och litteratur förstått att det är viktigt att knyta ihop lästeori med metod och att läraren bör variera sin undervisning med olika metoder i läsinlärningen.

Efter att ha läst litteratur och forskning sände jag ut en enkät till en grupp verksamma lärare som arbetar med läsinlärning i skolan. Jag ville undersöka och få en djupare kunskap om hur verksamma lärare funderar på läsinlärningens teorier och metoder.

För att få en förståelse för hur läsundervisningen kan varieras med hjälp av olika metoder och teorier i dagens skola var det intressant att se hur svenskämnet i Sverige har utvecklats under tid. En redovisning om skolans olika läroplaner genom historien är intressant för att få en helhetssyn till dagens undervisningsmetoder och läraryrkets utveckling.

Den kvalitativa enkäten visade att det var svårt att få reda på vilken teori eller metod som dominerade utifrån informanternas svar, men resultatet visade att verksamma lärare arbetar på det sätt som dagens forskning förespråkar. Litteraturen, forskningen och de medverkande lärarna pratade alla om betydelsen av att låta de olika teorierna och metoderna samverka. De anpassar sina metoder både utifrån individen och utifrån gruppen. Lärarna vet att eleverna lär sig läsa på en mängd olika sätt och varierar därför undervisningen med olika läsmetoder. Resultatet visar att det är viktigt att alla lärare, som arbetar med barn i yngre åldrar, har kunskap om läsinlärning och de teorier och metoder som hör ihop med den.

Förord

Jag vill tacka de yrkesverksamma lärare som hjälpt mig med detta examensarbete genom att delta i den kvalitativa undersökningen.

Det har varit intressant att ta del av hur de arbetar med läsinläringen. I min kommande yrkesroll som lärare har det givit mig energi och inspiration för hur jag vill arbeta.

För att få mina framtida elever att utvecklas och kunna gå vidare i sina studier måste läsningen fungera. Det är ett av mina viktigaste uppdrag som lärare att få eleverna intresserade av läsningen så att de kan ta sig vidare i denna stora värld.

Att lära sig läsa är en stor och genomgripande händelse i en sjuårings liv. Läsförmåga ger tillträde till böckernas underbara värld. Barnen kan få skratta åt Pippis och Emils bravader och så småningom låta sig fångas av spänningen i Harry Potter och Sagan om ringen. Läsandet kan också ge svar på frågor inom många och vitt skilda ämnen som djurliv, natur, musik, sport och rymden och därmed öka barnens vetande om världen. Läskunnighet är nyckeln som skall ge tillträde till all annan kunskap. Det är till och med så att läsandet i sig påverkar vår intellektuella förmåga i positiv riktning (Stanovich, 2000).

Skolan har ett stort ansvar när det gäller att stödja alla barn så att deras läsutveckling blir en positiv resa utan alltför många hinder på vägen. För detta krävs goda kunskaper om barns språkutveckling, om läsprocessen och om socioemotionella faktorerers samspel med lärandet. Att som lärare vara väl insatt i vår rika skatt av barnlitteratur utgör också en klar tillgång i arbetet med nybörjarläsarna. En av de största utmaningarna är att handskas med de stora skillnader som finns i läskunnighet mellan barnen vid skolstarten (Taube 2007, s. 11).

Göteborg den 24/5 2010

Annica Bidegård

Innehållsförteckning

Abstract

Förord

Nyckelord: lästeori, läsmetod, läroplan

1	Inledning och bakgrund	6
	1.2 Syfte och frågeställning.....	7
2	Litteraturgenomgång	8
	2.1 Svenskämnets historia.....	8
	2.2 Sveriges läroplaner.....	9
3	Teoretisk anknytning och tidigare forskning	11
	3.1 Avkodningsinriktad teori.....	12
	3.1.1 Bornholmsmodellen.....	12
	3.1.2 Wittingmetoden.....	13
	3.2 Helordsinriktad teori.....	14
	3.2.1 Läsning på talets grund (LTG metoden).....	15
	3.2.2 Trulle metoden, en metod som representerar helordsteorin.....	16
4	Metod	18
	4.1 Urvalsplats och enkät.....	18
	4.2 Genomförande och urvalsgrupp.....	18
	4.3 Etiska principer.....	19
5	Resultatredovisning av den kvalitativa enkäten	20
	5.1 Huvudresultat.....	22
	5.2 Studiens tillförlitlighet.....	24
6	Diskussion	25
	6.1 Metoddiskussion.....	25
	6.2 Resultatdiskussion.....	26
	6.3 Slutdiskussion.....	26
	6.4 Studiens relevans för läraryrket.....	28
	6.5 Fortsatt forskning.....	28
	6.6 Avslutande ord.....	29
6	Referenslista	30
	Bilaga 1	32

1 Inledning och bakgrund

På lärarutbildningen får vi lära oss vilka teorier och metoder som dominerar läsforskningen i svenska språket. Min förhoppning är därför att detta examensarbete ska göra mig säkrare i min kommande yrkesroll. Som student får jag teoretiskt studera vad den svenska forskningen säger om läsinlärning men riktigt intressant blir det inte förrän man kan se hur teori och praktik fungerar ute i klassrummen i den verkliga skolvärlden.

Som blivande lärare får man lära sig att det finns två ledande teorier när det gäller läsinlärning, *avkodningsteori* och *helordsinriktad teori*, och flera olika metoder att arbeta med.

För mig som blivande lärare tycker jag att det är viktigt att få veta hur lärarna i skolan idag arbetar med elevernas läsinlärning. Vilka teorier grundar de sina didaktiska metodval på, och hur resonerar de när de gör dessa val i sin undervisning?

I Läroplan för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94, står det: ”Lärarna skall sträva efter att i undervisningen balansera och integrera kunskaper i sina olika former” (s. 9).

Vidare står det under mål att uppnå att: ”Skolan ansvarar för att varje elev efter genomgången grundskola behärskar det svenska språket och kan lyssna och läsa aktivt och uttrycka idéer och tankar i tal och skrift”, (s. 10).

För att alla elever skall kunna uppnå målen för grundskolan menar jag, mot bakgrund av detta, att det är viktigt att skolan tar sitt ansvar och upprätthåller en god läsinlärning redan från skolstart. Det är inte bara för skolans skull som mål ska uppfyllas, samhället kräver också att vi har en god läsförmåga och är goda läsare. Dessutom krävs det att man ska kunna följa med i nyheter och tolka information i media, som i sin tur kräver att man är en bra läsare. Vi är alla samhällsmedborgare som ska kunna vara delaktiga och kunna ta del av samhällsdebatten som sker runt omkring oss och lärarna behöver ha god kompetens kring de olika läsinlärningsteorier och kunskap kring vilka olika metoder som passar den läraren, elevgruppen och individen bäst.

På 2000 – talet genomfördes *Konsensusprojektet* (Myrberg 2009). Det handlade om forskare som betonade att det inte spelade så stor roll vilken pedagogisk läsinlärning metod man använde sig av, utan att det viktigaste istället var att det fanns kompetenta lärare och en strukturerad undervisning, för att eleverna skulle lyckas i sin läsinlärning. Trots att läroplaner och kursplaner säger att lärande ska ske i meningsfulla sammanhang, visar forskning att undervisning i läsning består av en dominerande färdighetsträning. Enligt Hedström (2009, s. 17) kan en orsak till att läsundervisningen inte följer kursplanens intentioner var att nära fyrtio procent av lärarna i svenska saknar relevant ämnesutbildning.

1.2 Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att undersöka vilka teorier och metoder som pedagoger arbetar med i läsinlärning. Jag har valt att fördjupa mig i läsinlärning eftersom det är av avgörande betydelse att varje individ är läskunnigt och för att utvecklas till ansvarsfulla och harmoniska demokratiska samhällsmedlemmar.

Under min lärarutbildning har jag erfarenhet att det är viktigt att i praktiken ha teorier att utgå ifrån när man utvecklar sina undervisningsmetoder. Då det gäller läsundervisningen är det lärarens ansvar, att möta elevgruppens olika behov, och att variera sin undervisning med olika metoder i läs och skrivinlärningen.

För att få svar på detta har jag följande frågeställningar:

1. Vilka teorier och metoder använder sig lärare av när de undervisar elever i läsinlärning?
2. Vilka teorier och metoder dominerar?
3. Hur väl insatta är lärarna i de teoretiska grunderna som ligger bakom deras undervisning?

Uppsatsens disposition

Med fokus på lärarnas perspektiv när det gäller läsning och läsinlärning, inleds arbetet med en beskrivning av svenskämnet utveckling historiskt sett. Vilka reformer och läroplaner har figurerat genom historien fram till idag?

I nästa del presenterar jag de två dominerande synsätt på läsinlärning som finns inom skolan idag. Utifrån svaren på enkätundersökningen, finns även några läsinlärningsmetoder redovisade. Jag redovisar också vad en del forskare har uttalat sig om när det gäller läsning och läsinlärningen.

I den sista delen i examensarbetet, diskussionsavsnitten, har jag dragit egna slutsatser utifrån läst litteratur och verksamma lärares yttranden.

2 Litteraturgenomgång

I detta kapitel presenteras svenskämnet i Sverige, hur det har utvecklats genom tiden. En redovisning om skolans olika läroplaner redovisas i avsnittet för att få en förståelse för dagens undervisningsmetoder och lärarkyrkans utveckling.

2.1 *Svenskämnets historia*

Den svenska läsinlärningen har en lång historia och redan på 1600-talet hade man enligt Längsjö och Nilsson (2005 s. 27-31) en början till en allmän läskunnighet bland folket. Det bestämdes genom Martin Luther och reformationen att varje svensk skulle lära sig läsa. Svenska folket skulle kunna läsa bibeln för att få den rätta tron. Det var genom husförhören som allmogen fick läsundervisning, för att kunna läsa Luthers lilla katekes innantill. Prästerna bokförde och förde olika former av kartläggning över svenskarnas läskunskaper. I Härnösand stift hade de en stegring med start på: har begynt läsa, läser svagt, läser någorlunda, läser försvarligt och sista steget var läser med färdighet. I husförhören kunde prästerna även föra betyg på läskunnigheten över byns invånare. I mitten av 1850-talet var 90 % av befolkningen läskunnig. Med fotogenlampans hjälp och bättre teknik för att trycka böcker blev snart läsning en dominerande fritidssyssla i de svenska hemmen. Allmän skolplikt för barn infördes 1842 och 1918 blev det krav på att lärarna skulle ha en lärarexamen.

När läsinlärningen låg under hemmets och kyrkans ansvar var inte läsinlärningen förknippad till någon viss ålder men med folkskolans införande 1842 blev den allmänna uppfattningen att det var som barn man skulle lära sig läsa i samband med att man började skolan. Nu blev läsundervisningen skolans ansvar och undervisningen började styras av lagar, det gjorde också att pedagogerna började införa egna idéer, tankar och metoder i läsundervisningen. Enligt skolverket (2007) uttrycks det att flera olika metoder utvecklades för att lära barn att läsa. *Skrivläsemetoden* innebar att läsning och skrivning lärdes i samspel med varandra. En annan tidig metod som användes i folkskolan var *bokstaveringsmetoden* som betydde att barnen uttalade bokstavens namn: ess, kå, den metoden kombinerades med *ljudmetoden*. Ljudmetoden gick ut på att barnen skulle kunna ljud, ljudtecken och ljudnamn om varje bokstav i alfabetet. En annan metod, *ordbildsmetoden* utgick från hela ordet och ordets mening, om barnet självt lärde sig grundordet kunde barnet ta isär ordet i mindre delar och göra nya ord.

I början av 1900-talet infördes allmän rösträtt och då även en reformering av skolan gjordes. Det var folkskolläraren Fridtjuv Berg som drev fram bättre undervisningsmetoder och läromedel (Skolverket s. 24).

Bland annat fick författarinnan Selma Lagerlöf (1906) uppdrag att skriva den första läseboken som hade endast en författare. Nu skulle den nya undervisningsplanen fokusera på meningsfullt och intressant innehåll framför tidigare drill och formträning. 1912 kom Anna Maria Roos läsebok för småskolan – *Sörgården*. Hennes böcker kom att dominera fram till 1930-talet. Efter andra världskriget hämtade svenska skolan ideer från amerikansk pedagogik.

Amerikanen Burrhus Frederic Skinner är den främste förespråkaren för den beteendeorienterade teorin (behaviorism), en inlärningsteori som kom att dominera under lång tid.

Läsundervisning på behavioristisk grund innebär att man lär sig delarna först innan man relaterar dessa till en helhet. Metoden benämns vara syntetisk där man börjar med de minsta enheterna och fortsätter med större och större enheter, från bokstav-ljudförbindelser till

stavelser, ord, meningar. En annan amerikan Noam Chomsky som var språkforskare hade en annan syn på språkinläringen än B.F Skinners behaviorism, det ledde till att den pedagogiska forskningen började intressera sig för språkets betydelse och funktion. Man började nu intressera sig för vad som händer i vårt huvud under inlärningsprocessen. (Larsson, Nauclér och Rudberg 1988).

2.2 Sveriges läroplaner

Sveriges första läroplan för grundskolan, Lgr 62, (Skolverket 2007).

Bakgrunden var att man under lång tid gjort olika utredningar om en gemensam skola. 1962 slogs folkskolan, flickskolan och realskolan samman till en gemensam grundskola. Nu kunde olika elevgrupper undervisas med samma läroplan och sammanslagningen gjorde att olika skoltraditioner förenades. Men undervisningskostnaderna blev så höga att en ny läroplan kom ut ganska snabbt därefter. Det var läroplan för grundskolan Lgr 69.

I Lgr 69 hade man ändrat på lärarens uppdrag, från undervisning till kontroll av elevens lärande. Man menade att undervisningen skulle bli mer effektiv om man individualiserade mer i form av självverksamhet som utgick från arbetsscheman i undervisningen. Nya ämnen i Lgr 69 kursplan för svenska var studieteknik, fri läsning och upplevelseläsning.

Genom hela grundskolan tränades färdighetsträning i läseböckerna som innehöll frågor och facit för att kontrollera förförståelsen.

På 1970-talet fick en ny metod, Läsa på talets grund (LTG) stor genomslagskraft, en läsmetod som utarbetades av Ulrika Leimar. Hon tyckte att eleverna mötte ett alltför begränsat ordval i de traditionella läseböckerna. Leimar funderade på varför det kunde vara lättare för ett barn att läsa ordet astronaut än väv. Hon kom fram till att även om ordet väv var kort och lätt att avkoda, var det svårt att förstå eftersom det inte ingick i barnets ordförråd. Enligt Skolverket (2007), utgick Leimar både från Piagets teorier om barnets kognitiva utveckling och Vygotskijs sociokulturella teorier om människans utveckling. Läsningen utgick från de samtal Leimar hade med barnen. Då hon samtalade med dem gjorde de gemensamma texter. Denna text användes sedan till att göra systematiska analyser och för att användas som en läsläxa. Men hennes metoder som stod i kontrast till den behavioristiska synen, väckte både positiva och negativa känslor hos andra lärare.

Ungefär samtidigt med Leimars LTG - metod etablerades Maja Wittings läsinlärningsmetod. Denna betonar avkodningsförmåga till skillnad från Leimars metod som betonar innehåll och förståelse. Wittings metod innehåller innehållsneutrala språkstrukturer, det vill säga stavelser som inte hade någon betydelse. Leimar och Witting kom att representera varsin ytterlighet när det gällde vilken metod som är den rätta för att lära sig läsa. Följden blev en läsinlärningsdebatt som ledde till många diskussioner och samtal, det så kallade *Läskriget*. Dessa diskussioner påverkade den nya läroplan, Lgr 80, där kraven på läsförmågan blev betydligt högre än i tidigare läroplaner. Färdigheterna som *läsa, lyssna, tala* och *skriva* skulle inte tränas isolerat utan i ett sammanhang. I Lgr 80 rekommenderades ett tematiskt och ämnesövergripande arbete, en helhetssyn på eleven och skolarbetet (Skolverket, 2007 s. 35).

1994 reviderades denna läroplan och det kom en ny läroplan, Lpo 94, men i denna läroplan hade kursplanerna i svenska i stort sett samma språksyn som i Lgr 80. Skolverket (2007) skriver att:

Man säger att det är skolans viktigaste uppgift att skapa goda möjligheter för elevernas språkutveckling. Det sociala samspelets betydelse för språkutvecklingen betonas. Likaså visar man på skönlitteraturens betydelse för elevers utveckling av förståelsen av sin

egen plats i världen och förståelse av andras tankar och liv (s. 78).

I början av 2000-talet genomfördes *Konsensusprojektet*, där forskare betonade att det inte spelade så stor roll vilken pedagogisk läsinlärningsmetod lärarna använde sig av, utan att det i stället var viktigare för eleverna att det finns kompetenta lärare och en strukturerad undervisning i läsinläring. Hedström (2009) menar, att trots vad läroplaner och kursplaner säger om att lärande ska ske i meningsfulla sammanhang, så visar den forskning han har företagit sig att undervisning i läsning består av en dominerande färdighetsträning. En orsak till att läsundervisningen inte följer kursplanens intentioner kan vara att nära fyrtio procent av lärarna i svenska saknar relevant ämnesutbildning (s. 17).

3 Teoretisk anknytning och tidigare forskning

Den teoretiska anknytningen i examensarbetet baseras enligt Nauc ler (1992) på de två dominerade teorierna om barns läsning, nämligen *avkodning* och *helordsinriktad* teori. Till dessa teorier finns många läsmetoder att arbeta med. De metoder som jag har valt att redovisa  r de som lärarna i undersökningen nämnde då de fick frågan om vilka läsmetoder de använde sig av i läsundervisningen.

Nauc ler skriver att forskningen  r överens om att läsprocessen består av två komponenter, *avkodning* och *förståelse*. Detta omnämns som helordsinriktad teori i dagens forskningslitteratur.

Nauc ler säger att barnen har tränat på att samtala i sju år innan de kommer till skolan om vad som  r här och nu, men n r de efter dessa  r kommer in i skolans värld ska de börja träna på samtal som  r där och då, nämligen att börja träna på att utl sa texter. Hon hävdar att det gemensamma för tal och skrift  r ordf r det och de språkliga reglerna, men menar att många barn inte använder sina språkliga regler för att tolka skrift för att de helt enkelt inte känner till de termer och begrepp som används i läsundervisningen. Det spelar ingen roll om de avkodar texten långsamt och inte kan komma ihåg innehållet eller om de hinner avkoda tillräckligt fort om de ändå inte har någon språklig medvetenhet.

När man ger sig i kast med en skriven text,  r det inte längre fråga om att föra en dialog. Man f r snarare ta del av en monolog av en frånvarande författare och man har som läsare sällan möjlighet att fråga författaren vad hon eller han menar eller på annat sätt markera, att man önskar ett förtydligande (Larsson m.fl. s. 19).

Nauc ler menar att det krävs andra språkliga regler i läsinlärningen. Hon skriver om tolkningsstrategier och nya pragmatiska regler och att om läsinlärningen ska gå bra måste eleverna utvidga sin kunskap om världen. Läraren måste därför anpassa texterna kontinuerligt till elevernas olika erfarenheter. Hon nämner förslag på olika språkliga medvetenheter hos barn t.ex. att när man rimmar måste man lära sig bortse från likheten mellan hatt och m ssa och istället se likheten mellan hatt och katt.

Enligt Åkerblom (1988) betyder språklig medvetenhet förmågan att kunna höra ord, stavelser och ljud i tal som också är en grundläggande förutsättning för läsinlärning, men att det finns barn som saknar denna medvetenhet. Åkerblom uttrycker: ”De är inte medvetna om att talfl det kan segmenteras eller delas upp i ord, stavelser och ljud. Denna medvetenhet eller insikt kallas språklig medvetenhet” (s. 54).

Åkerblom skriver vidare att den språkliga medvetenheten utvecklas i olika steg och kan segmenteras i ord, stavelser och ljud.

Han tycker att läraren, innan läsundervisningen börjar, ska förvissa sig om att eleverna känner till detta. Om eleven känner till den språkliga utvecklingen är det lättare f r läraren att följa eleven och upptäcka om en elev stannar i den språkliga medvetenhetsutvecklingen.

Som tidigare nämnts är det två synsätt som dominerar om hur barn lär sig läsa i Sverige, den ena är *avkodningsteorin* som är en syntetisk metod där man fogar samman delar till större enheter, bokstäver som sätts ihop till ord. Man utgår från det som barnen inte kan. Exempel på sådana metoder  r *Bornholmsmodellen* och *Wittingmetoden* (Hedström, 2009, L ngsj  &

Nilsson, 2005).

Den andra är den *helordsinriktad teorin*, en analytisk metod där man börjar i helheter som sedan delas upp i mindre delar. Man utgår från det som barnen redan kan. Exempel på sådana teorier är: *Läsning på talets grund* (LTG), *Att skriva sig till läsning* och *Trulle metoden* (Hedström, 2009, Längsjö & Nilsson, 2005 Bryntse & Palmqvist,).

3.1 Avkodningsinriktad teori

De avkodningsinriktade teoretikerna menar enligt Lundberg och Herrlin (2005) att det är den fonologiska medvetenheten som är betydande då den hjälper ordavkodningen som är det lästekniska målet. För att bli en fungerande läsare måste man förstå den alfabetiska principen eller ”knäcka koden”. Barnet kommer sakta till insikt med att alfabetet består av ett visst antal byggstenar – bokstäver – som de kan bygga upp alla slags ord med. Den fonologiska medvetenheten visar hur ett ord låter, vilka ljud som bygger upp ett ord. Olika ljud bygger ihop alla möjliga olika slags ord.

Lundberg delar in ordavkodningen i fyra läsutvecklingsstadier, som barn går igenom då de lär sig läsa, *pseudoläsning*, *logografisk läsning*, *alfabetisk läsning* och *ortografisk läsning*

Pseudoläsning – barnen låtsasläser då de uppmärksammar särdrag som de kommer ihåg t.ex. sitt eget namn eller skyltar som ICA eller McDonald’s.

Logografisk – Barnen har ännu inte knäckt koden att koppla ihop bokstäver med dess ljud men använder ledtrådar i ordet, de läser ord som bilder.

Alfabetisk läsning - Barnet har knäckt koden och upptäckt sambandet mellan ljud och bokstav.

Ortografisk - Läsning har blivit automatiserad och arbetsminnet sitter i ryggraden. Fröjd, 2009.

Enligt Lundberg och Herrlin (2005) består utvecklingen av barns läsförmåga av fem olika dimensioner, *fonologisk medvetenhet*, *ordavkodning*, *flyt i läsningen*, *läsförståelse* och *läsintresse*.

Dessa olika dimensioner växelverkar och här är läraren en viktig medverkande kraft. Läraren är den som samordnar de olika utvecklingsstegen när eleven bearbetar orden, samtidigt som läsningen som helhet lyfts fram. Lundberg och Herrlin vill samtidigt ”betona att eleverna redan från början måste uppleva läsning som mening, glädje, betydelse, upplevelse och förståelse. De måste få erfara att texter har något att säga som kan vara viktigt” (s. 10). Lundberg och Herrlin menar att om eleven själv inte kan få fram textens betydelse är det läraren som kan få den att framträda.

3.1.1 Bornholmsmodellen

Enligt Häggström (2010) är Bornholmsmodellen den vanligaste metoden som förekommer på förskolor och i förskoleklasser. Många kommuner i Sverige har idag modellen inskriven i sina utvecklingsplaner. Bakom denna metod står Ingvar Lundberg. Modellen kom till genom ett forskningsprojekt på Bornholm i Danmark. Barnens språkliga medvetenhet tränas i modellen. Man tränar förståelsen för hur språket låter och hur det är uppbyggt av ord och meningar. För att underlätta en god läsutveckling tränar man bokstavskunskap genom språklekar. Häggström (2010) skriver:

Genom att på ett varierat och roligt sätt få hålla på med lekar, spel och upptäcka språkets alla delar, stärks barnens fonologiska medvetenhet. Förståelsen av den alfabetiska principen utvecklas. Barnen upptäcker att det finns ett samband mellan språkljuden och bokstäverna. De första bokstäverna ljudas samman till ett ord. Bokstäverna får en innebörd och förståelsen står klar. Barnet har förstått den alfabetiska principen och knäckt den alfabetiska koden! För att använda en metafor; rötter i stabil mark är en förutsättning för ett kraftigt växande träd (Häggström Internet, 2010-04-07).

Bornholmsmodellens bokstavsinnlärning tränas genom att man lägger till och tar bort bokstäver. Det kan exempelvis vara att byta ut ljud och bokstäver i ord för att undersöka vad som händer i sådana ombildningar. Barn som riskerar att hamna i läs- och skrivsvårigheter sägs enligt Hedström (2009) gynnas i Bornholmsmodellens upplägg.

3.1.2 Wittingmetoden

Enligt Hedström (2009) började Witting metoden utvecklas av Maja Witting på fyrtio talet men blev inte en etablerad metod för arbete med elevers läsinlärning förrän på sjuttioalet. Metoden är främst känd som en metod som används då barn har problem med att lära sig läs- och skrivinlärning. Metoden används för elever vid nyinlärning och ominlärning. Metodens viktigaste principer är elevernas delaktighet och medansvar och de innehållsneutrala språkstrukturerna. Man arbetar med nonsens stavelser och ord för att barnen ska slippa tänka på betydelsen i ordet så att all energi istället kan läggas på avläsningstekniken. Hedström skriver:

I Wittingmetoden utgår man från att läs- och skrivprocessen består av två klart skilda delar: avkodning och förståelse. Avkodning eller teknikdelen innebär att eleven kopplar rätt bokstavsljud till rätt bokstav, förstår att läsriktningen går från vänster till höger och klarar av sammanljudningen. Det här är en färdighet som i Wittingmetoden tränas för sig tills den är automatiserad. Man talar också om överinlärning (s. 132).

Berättandet har stor betydelse i denna metod, samtal med läraren tränas eleverna i att bli medvetna i hur det känns att kunna och vad eleven själv behöver ha för strategier för att lära sig nya saker. Eleven är på så sätt delaktig i sitt eget lärande. Fröjd (2005) menar att mycket av Wittingmetodens teorier fortfarande stämmer in på dagens forskning. Fröjd skriver:

För det första minskar den kognitiva belastningen eftersom barnet inte samtidigt måste söka i det egna lexikonet utan kan ägna hela sin uppmärksamhet åt symbolfunktionen. För det andra kan barnet inte gissa eftersom språkstrukturerna saknar betydelse och inte ingår i en text. För det tredje ger arbetet med symbolfunktionen barnet möjlighet att anpassa sitt fonemsystem till det som ligger till grund för svensk ortografi. För det fjärde får barnet en betydligt större dos av svensk fon- och grafotax än vad han eller hon skulle ha fått genom läsning och skrivning av text (s. 212).

Wittingmetoden har ibland fått kritik för att vara trist, eftersom den innehåller neutrala språkstrukturer utan innehåll. En del ord kan motsvara redan existerande ord i svenskan medan andra ord inte gör det. Läraren Eva Collini (Hedström, 2009) menar emellertid, att detta tvärtom skapar ett otroligt engagemang hos eleverna, då den istället, enligt henne, bidrar till att barnen skapar ord som utgår från deras eget språk. När barnen på detta sätt skapar egna ord, blir deras ordhav hur stort som helst. Barnen kan genom detta sätt arbeta utifrån sina förkunskaper, de kan skapa ett stort antal ord och arbetar på detta sätt alltid på sin rätta nivå.

3.2 Helordsinriktad teori

Åkerblom (1988) skriver att språkforskaren Noam Chomsky hade en annan syn än Skinner på synen om läsinlärning. Chomsky menade att alla språk hade två plan. Språkets fysiska plan som består av texten eller de ljudvägor vi gör när vi talar, den andra är vad texten eller talet betyder.

Till skillnad mot tidigare började forskare nu intressera sig för vad som händer i vårt huvud vid inlärningsprocessen. Man talade om en kognitiv (kunskaps) revolution. I helordsinriktad teori betonar man främst läsförståelsen. Man går från helheten alltså sammanhängande texter till delarna meningar, ord, stavelser och fonem för att sedan gå tillbaka till helheten. Åkerblom menar att när vi lär oss tala utgår vi från helheten och gör det samma när vi läser, att barn kan förstå tankeinnehållet i en mening utan att förstå varje ord (s. 14).

Caroline Liberg (i Hedström 2009) professor i utbildningsvetenskap med inriktning mot läs och lärprocesser vid Uppsala universitet anser att läsandet sker på samma sätt som när man samtalar, nämligen att man lyssnar och talar. Hennes forskning har ett sociokulturellt perspektiv på barns lärande då hon menar att för att eleverna ska kunna bli effektiva läsare måste de klara att ta till sig andra tankar än sina. Att lära sig ljud och att koda av är bara medel, men målet med läsning är att få uppleva saker, lära sig nya utmanande saker. Hon delar inte kunskapsynen om att isolera och träna vissa färdigheter utan det är barnens motivation och intresse som driver dem framåt (Hedström s. 45).

En av Björks och Libergs (1996) deras grundtankar är att både barn och vuxna ska få lära sig läsa och skriva tillsammans med andra. De hänvisar till Vygotskij och hans tankar om barns potentiella utvecklingszoner. Det finns ett utvecklingsrum, som är vad barnen redan kan, vilken genom utmanande frågor och tillsammans med andra barn så småningom leder in i den potentiella zonen. Björk och Liberg uttrycker: "Det som ett barn kan klara av tillsammans med andra idag, kan han klara på egen hand imorgon" (s. 13).

Björk och Liberg anser att Vygotskij genom detta visar att han lägger stor vikt vid lärarens undervisande roll, eftersom läraren är den som genom barnens lärande medvetet kan bidra till deras utveckling. I gemensamma inlärningsituationer lär sig barnen klara av saker med hjälp av en stödjande omgivning. Det leder till både trygghet och känsla av att kunna. Detta ska leda till att utveckla egna kunskaper hos barnen, även när lärare inte finns med.

Björk och Liberg menar att vi inte ska ta bort barnens initiativ, eftersom det skulle göra dem osäkra och lita för mycket på att det finns en lärare där som talar om rätt och fel. Barnen ska tillåtas utveckla egna arbetssätt och vi ska istället stödja dem i att bli självständiga. Barnen ska få pröva sig fram och lära sig av sina misstag (s. 14).

Björk och Liberg nämner den språkvetenskapliga fonologiska cirkeln. Denna består av sex delar som beskriver barns läsutveckling, där de steg för steg, bygger upp en förförståelse för skriftens mest abstrakta principer.

Första steget, Att objektifiera, det betyder att ord finns i verkligheten, se det som en sak.
Andra steget är att ta det här språkobjektet, att helheten består av bokstäver och delar.
Steg tre är att se hur de stora delarna är, hur delarna låter, vad de heter och ser ut.
Steg fyra, veta vilken ordning delarna kommer i så att ingen del kommer bort.
I det femte steget sätt delarna ihop till den helhet och språkobjekt man hade från början.
I det sjätte och sista steget kunna sätta in språkobjektet i ett sammanhang och förstå vad det betyder i det sammanhanget.

3.2.1 Läsning på talets grund (LTG metoden)

LTG - metoden utvecklades av Ulrika Leimar på 1970 - talet (Taube, 2007) Hon tyckte att eleverna mötte ett alltför begränsat ordval i de traditionella läseböckerna. I LTG - metoden formulerar eleverna egna texter tillsammans med sin lärare utifrån det ordförråd och erfarenheter som barnen har med sig till skolan. Leimar tyckte inte att läsundervisningen var tillräckligt verklighetsanknuten, motiverande och stimulerande för barnen. Genom samtal om en gemensam upplevelse, fördes ett samtal som sedan dikterades till en text på ett blädderblock. På så sätt skapade de en text tillsammans i klassen i stället för det konstlade ordförrådet som Leimar tyckte fanns i de traditionella läslärorna. I LTG - metoden tillåts eleverna att bestämma själva vilken ordning de vill lära sig bokstäverna.

I LTG - metoden finns fem faser:

Samtalsfasen som går ut på att elever och lärare tillsammans pratar om gemensamma upplevelser.

Dikteringsfasen där elevernas diskussion formuleras ner till meningar utifrån samtalsfasen, läraren skriver ned på blädderblock så att alla eleverna lätt kan följa med. Här kan eleverna se hur deras tal blir till text och ha en förståelse för vad texten betyder.

Laborationsfasen i vilken de läser den gemensamma texten högt, vidare kan barnet arbeta med enstaka bokstav eller ljuda samman ord. Leta efter sin bokstav/ord/sin mening i den gemensamma texten.

Återläsningsfasen i vilken eleverna läser den gemensamma texten. Alla barnen har fått en egen kopia och den är skriven på data. Varje elev får återläsa texten för läraren som markera vilka ord vart och ett av barnen kan.

Efterbehandlingsfasen innehåller individanpassade uppgifter för varje elev.

Betoningen i LTG - metoden ligger på förförståelsen och utgår från helheten, samt den gemensamma texten. Eleverna arbetar med delarna i texten och återgår till helheten. (Taube).

Allard, Rundqvist och Sundblad (2001) beskriver i en egen tolkning av sin syn på läsprocessen utifrån Åke W Edfeldts modell för lärprocessen (1982) men de har gjort en egen tolkning av hans modell. I Nya Lusboken, en bok om läsutveckling anser Allard m.fl. (2001) att kunskaper och erfarenheter är en sammanfattande och avgörande del av allt vad vi är. Det är även en slutprodukt som man bär med sig till nästa kommunikation. Förförståelsen bestäms av hur väl vi känner till kontexten, till det skrivna, alltså våra kunskaper och erfarenheter. Ju mer förförståelse vi har ju mindre behöver vi avläsa. I avläsningen tittar vi inte på alla bokstäverna. I avläsningen är det ett samspel mellan tänkandet och ögats verksamhet som gör att man avläser mer eller mindre av texten. I den tankemässiga bearbetningen formas

förförståelse till en omedveten och hållbar struktur. Allard m.fl. skriver: ”I den tankemässiga bearbetningen ordnas förförståelsens aspekter så att de tillsammans med resultatet av avläsningen blir en hållbar struktur för förståelse, dvs. läsförståelse” (s. 18).

Med en bra förförståelse har man ett rikt material för att kunna bearbeta det man läser. Om man ska läsa en text går det lättare och snabbare att läsa den texten ju bättre förförståelse man har. Allard m.fl. (2001) anser att själva hastigheten i läsningen inte kan bedöma någons läsförmåga, utan läshastigheten är alltid beroende av ens förförståelse, tidigare kunskaper och erfarenheter och läserfarenheter. För att förstå en texts innehåll läser man ibland långsammare och ibland snabbare. När man läser en text får man efter ett par rader en uppfattning om textens innehåll. I innehållsuppfattningen är vi med och skapar innehållet och textens budskap utifrån våra kunskaper och tidigare erfarenheter. Man gör sedan en återkoppling till förförståelsen för att se om ens antaganden om texten stämmer. Allard m.fl. uttrycker att: ”om du tänker efter, så vet du säkert att det alltid tar längre tid och är betydligt mödosammare att komma igenom första kapitlet än resten i en roman” (s. 35).

Allard m.fl. visar hur man som lärare kan ta stöd av ett läsuvecklingsschema (LUS) i läsinläringen. Läsuvecklingsschemat är inte bundet till någon metod utan det är till för att underlätta för lärare att kunna bedöma och lättare överskåda hur barnen utvecklas till läsare.

3.2.2 Trulle metoden, en metod som representerar helordsteorin.

Ann-Marie Bryntse och Anita Palmqvist utvecklade Trulle metoden 1999. Trulle är ett litet troll som bor långt inne i skogen i ett eget hus. Han har en bästa kompis Trulsa och där bor även ett litet djur som heter Rim-Tim. Trulles släktingar bor runt om i skogen. Trulle är en uppfinnare med många roliga och tokiga ideer på gång. Barnen får följa med Trulle på hans äventyr som är fyllda med fantasi. Med Trollet Trulle och hans vänner tränas den språkliga medvetenheten. Trollet Trulle har en egen språkstege där eleverna kan klättra. Varje stegpinne representerar olika språkliga moment.

Stegen består av en språkstege med fem stegpinnar: *rim, meningar, ord, stavelser och ljud*. På varje steg har Trulle placerat en av sina uppfinningar, klocka som är gjord av en träskiva, prathjul som är gjort av ett cykelhjul och ljudnappar, ordspottarmaskin som Trulle byggt av en gammal trattgrammofon, en trasig ordspottarmaskin som spottar ut ord som gått sönder och det sista är en tavla på en ljudgrotta som visar var ljudtrollen bor (Bryntse & Palmqvist, 2001).

På nedersta trappsteget, finns rimdjuret Rim-tim och där tränar man rim.

På andra trappsteget tränar barnen meningar. Barnen lär sig att det som låter som en lång pratmassa kan delas upp i meningar.

På tredje trappsteget arbetar barnen med ord, man kan dela upp meningar i ord och sätta ihop till meningar.

Fjärde trappsteget arbetar de med stavelser. Barnen räknar antal stavelser i ord, sätter ihop stavelser till ord.

På sista och femte stegpinnen arbetar de med ljud. Barnen sätter ihop ljud till ord, lyssnar var i ordet ljudet står, markerar och räknar antal ljud. Materialet i Trulle byggde, på fantasi och struktur.

Metoden är tänkt för undervisning i förskolan och skolans yngre åldrar. I Trulles metodbok är utgångspunkten för barnen som går i förskoleklassen att utveckla sin språkliga medvetenhet. I år 1 börjar man med läsning och skrivning tillsammans med Trulle. För att få en gemensam läsupplevelse och skapa nyfikenhet på språkmomenten används en storbildsbok. För att träna individuell träning och stärka de genomgångna språkmomenten används arbetsböcker. ”Forskning har visat att det bästa är om läraren kan låta metoderna samverka och anpassas efter elevers olika behov (Palmqvist, Internet, 2010-04-16).

Neurofysiolog Martin Ingvar (2009), professor i integrativ medicin vid Karolinska institutet, hjärnforskare och stridbar debattör, menar att metoder kan samverka. Han talar om lärarnas viktiga insatser och anser att top-down och bottom-up begreppen inte står i motsats till varandra. I top-down utgår läsaren från tidigare erfarenheter och sina tidigare kunskaper. Läsaren rör sig från helheten till delarna där förförståelsen är viktig för att ta sig igenom texten. I bottom-up modellen finns inte utrymme för förförståelse utan där är läsningen en aktivitet som går från textens minsta delar nämligen fonemen. Ingvar kan se en ökning av antalet elever som har halvsvalt med den alfabetiska koden om de inte får korrekt läsinläring så att de också uppnår automaticitet vid läsning blir detta ett moment som kontinuerligt kommer bli ett hinder för dem i skolan.

Ingvar (2009) menar att konsekvenserna för dessa elever kommer att påverka hela deras intellektuella utveckling. Han anser att hur bra elever lär sig läsa kan relateras till med socioekonomiska faktorer och menar att skolan kan fungera som en plåsterfunktion om lärarna använder sig av rätt metoder i skolan. Man kan minska de skillnader som finns i elevernas miljö och i de biologiska olikheterna.

Ingvar anser att det är ganska få elever som knäcker läskoden på egen hand. De behöver få vägledning av läraren. Det kräver duktiga lärare som är bra på att motivera, fångsla, bekräfta och applådera sina elevers framgångar. Fram till år 2006 var läsdidaktiken frivillig på lärarutbildningen och detta kritiserar han skolan och lärarutbildningen för. Lärarstudenterna inte fått lära sig hur barn lär sig läsa och menar att detta tyder på att skolan inte riktigt vetat hur man ska hantera att barn lär sig läsa och skriva på olika sätt. Hedström (2009) skriver att : ”Dålig läspedagogik drabbar främst barn från hem som är icke-läsande, samt elever med konstitutionella svårigheter att läsa och skriva” (Hedström, s. 188).

Ingvar (i Hedström, 2009) menar att många saker i skolan blivit bättre, men tycker att man borde lära sig av de lärare och skolor som har bra resultat, skolor som tidigt följer upp elevernas läs och skrivutveckling. Hedström skriver :

- Uteblivna åtgärder leder i onödan till att elever hamnar i ett utanförskap, det leder till bristande autonomi och självständighet när eleverna blir vuxna. Det är inte rättvist. Det framkallar sjukdom, det framkallar ekonomisk stress och en för tidig död att inte vara autonom. Och vi vet att prediktionen för att hamna i den situationen är stenhård för personer med dålig läs och skrivförmåga (s. 193).

Liberg (2006) håller med Ingvar, om att förebygga eller motverka redan uppkomna svårigheter handlar om att hitta den ”rätta” vägen för den enskilda individen. Liberg nämner att föräldrar och lärare ska ställa upp med stöd och med tydliga strukturer men dömer inte skolan eller lärarutbildningen så som Martin Ingvar gör. Liberg säger vidare att undersökningar har gjorts som visar att lässvårigheter kan återkomma i arvsled, men att man inte kan fastställa om det beror på det biologiska arvet, det sociala arvet eller ett psykologiskt arv och menar att det kanske även kan vara en blandning av dessa.

Liberg och Ingvar menar att det är mer intressant att veta om man både kan motverka och bryta detta problem i ett så tidigt skede som möjligt (Liberg 2006, s. 186).

4 Metod

I detta avsnitt redovisas den metod jag har använt i denna studie. Jag valde att som redskap i denna kvalitativa studie använda mig av enkäter. Jag har samlat in fakta i form av svar från en enkät. Jag har undersökt de svar som inkommit och analyserat svaren för att se om det finns några mönster, likheter och skillnader i dem. Enligt Stukat (2005) undersöker jag vilka olika sätt som pedagogerna tänker och erfar kring läsning och läsinlärning. Detta har varit ett viktigt hjälpmedel för mig för att kunna få svar på mina frågeställningar.

4.1 Urvalsplats och enkät

Den skola som jag har valt att delge denna enkät undersökning är min verksamhetsförlagda undervisnings plats (VFU). Jag har en anställning på samma skola som fritidsledare sedan 10 år tillbaka och känner de tillfrågade pedagogerna i undersökningen, men har aldrig arbetat med dem. Jag ville inte hamna i diskussion med lärarna eftersom de då eventuellt skulle kunna vilja ändra sina svar eller ändra sin inställning efter omedveten påverkan från min sida. Jag hoppas istället att enkäten ska ge en bättre tydlighet i deras svar och genom att svara i kryss alternativ hoppas jag det ska ge en lättare bild att tyda deras svar.

Till varje fråga har jag utrymme för eventuella kommentarer där pedagogerna har haft möjlighet att förklara eller fylla ut sina svar om de så önskat.

Med enkäten hoppas jag kunna få en bättre klarhet i att kunna se om verksamma lärare arbetar medvetet i sin undervisning med tidigare teorier och forskning. För att kunna få reda på vilka frågor som skulle ställas och kunna genomföra denna kvalitativa enkät undersökning läste jag litteratur och läsforskning. För att kunna ge en tydligare bild till dagens forskning började jag läsa litteratur som visade läsforskningens utveckling genom historien. Använda litteratur som belyste hur läraryrkets utveckling sett ut genom åren, olika forskares syn på läsforskningen och hur den står sig i aktuell tid.

Jan-Axel Kylén (2004) skriver att om man önskar få en ifylld enkät tillbaka ska den vara lättbegriplig och bestå av angelägna frågor. Han skriver att de flesta är beredda att lägga en halvtimme på att besvara en enkät. Kylén skriver att man bör skicka med ett följebrev men jag valde att skiva några av hans förslag på uppgifter överst i min enkät inledning istället. I min inledning på enkäten skrev jag avsikten med undersökningen och vem jag var som låg bakom enkäten och vilken yrkeskategori som jag skickade ut enkäten till. Jag valde att använda mig av tio frågor och det tog nästan femton minuter att besvara enkäten. Av de sex lärare som fick enkäten i sina fack besvarade alla den.

4.2 Genomförande och urvalsgrupp

Jag lämnade ut enkäten till sex lärare på en och samma skola (se enkäten i bil 1). Jag har valt ut lärarna för att de undervisar i läsinlärning med elever från de lägre skolåren. Eftersom elevers grundläggande läsinlärning läggs i de lägre skolåren. På den utvalda skolan finns det tre F-1 klasser, i varje klass arbetar en förskolelärare och en lärare.

Förskollärare 1, utbildad förskollärare, mellan 41-50 år gammal. Har varit verksam i 11-20 år i F-1. Ansvarar för läsinläringen i förskolegruppen.

Förskollärare 2, utbildad förskollärare, mellan 41-50 år gammal. Har varit verksam i 11-20 år i F-1. Ansvarar för läsinläringen i förskolegruppen men har även ett delat ansvar till eleverna i år 1, kring de elever som behöver stöd och repetition.

Förskollärare 3, utbildad förskollärare samt 60 poäng i special pedagogik, mellan 51-60 år gammal. Har varit verksam i 11-20 år i F-1 grupper. Ansvarar för läsinläringen i förskolegruppen men har även ett delat ansvar vid vissa tillfällen. Förskolelärare 3 genomför en repetition av Bornholmspedagogiken med ettorna. Har även ett delat ansvar när det gäller tema/forskning med hela klassen.

Lärare 1, utbildad grundskolelärare med inriktning svenska. Är mellan 31-40 år gammal och har varit verksam i F-1 grupper i 11-20 år. Ansvarar för läsinläringen för elever i år 1 men har även ett visst ansvar för förskolegruppen eftersom det är en integrerad grupp, F-1.

Lärare 2, utbildad grundskolelärare samt utbildad fritidspedagog. Är mellan 31-40 år gammal och har varit verksam i 6-10 år i F-1 grupper. Ansvarar för läsinläring för eleverna i år 1.

Lärare 3, utbildad lågstadielärare, framgår inte i enkäten om det är i Montessori pedagogik eller om lärare 3 läst en extra Montessori utbildning. Är 61 år uppåt och har varit verksam 11-20 år i F-1 grupper. Ansvarar för läsinläring av eleverna i år 1.

4.3 Etiska principer

Jag har utgått från de fyra allmänna huvudkraven i forskningsetiska principerna inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning, *informationskravet*, *samtyckeskravet*, *konfidentialitetskravet* och *nyttjandekravet*.

Jag informerade pedagogerna om att enkäten skulle ingå i mitt examensarbete i lärarutbildningen på Göteborgs universitet och vad deras deltagande innebar. Jag upplyste pedagogerna ungefär en vecka innan enkätens utskick och fick deras samtycke till att delta i undersökningen. I sammansättningen av enkäten valde jag bort kön och namn eftersom detta ändå inte skulle bidra till svaren i mitt syfte och frågeställningar. Jag har varit medveten om att undersökningen skall genomdrivas anonymt och valde att i mitt examensarbete under presentation av lärarna ge respektive förskolelärare och lärare en tilldelad siffra. Jag informerade de medverkande att det insamlade materialet endast skulle användas i forskningsändamål. Enkät materialet skulle enbart användas som underlag för mitt enskilda examensarbete (Vetenskapsrådet, 2010).

5 Resultatredovisning av den kvalitativa enkäten

Under sammanställning av den kvalitativa enkäten kommer jag visa hur förskolelärare och lärare har besvarat frågorna. Jag anser att det är lättare att se pedagogernas svar och kommentarer tillsammans och har valt att redovisa dem ihop under respektive fråga. Vid en del frågor vidare utvecklade pedagogerna sina svar och deras svar har jag skrivit ner under kommentarer. Deras svar sätts samman till en löpande text som kopplas till respektive frågas eventuella kommentarer.

Fråga 1. Ålder

Fråga 2. Antal verksamma år i ålder F-1

Fråga 3. Vilken grupp ansvarar ni för i läsinlärning?

För att se svar på fråga 1-3 se text under Urval.

Fråga 4. Vilken grupp ansvarar ni för i läsinlärning?

Nästan alla tillfrågade kände att de var ansvariga för sig grupp, antingen förskolegruppen eller ettorna, men samtidigt upplevde några att de hade ett visst delat ansvar.

Kommentar:

- *Vissa tillfällen delat ansvar ex sagor, tema, forskning. Jag gör repetition av Bornholm med ettorna under läsåret.*
- *Delat ansvar kring barn som behöver stöd, repetition.*
- *Eleverna i år 1 indelas i mindre läsgrupper efter läsförmåga. 3-4 har samma bok och jag lyssnar 2 ggr/vecka då de läser högt för varandra i sin grupp.*

Fråga 5. Har skolan någon gemensam policy kring metod val i i läsinlärning som ni arbetar utifrån?

Alla utom en svarade att skolan hade gemensam policy kring metodval i läsinlärningen nämligen Bornholmsmetoden. Men det skilde sig i hur mycket de använde sig av metoden i vardagen.

Alla planerade själva men också mycket tillsammans i sitt arbetslag (läraren och förskoleläraren).

Förskolelärarna planerade eller diskuterade och utbytte erfarenheter med de andra förskolelärarna. Ingen förskolelärare planerade med en annan lärare än sin egen.

Lärarna planerade inte med andra lärare utom en, den läraren planerade med andra förskolelärare och andra lärare.

Kommentar:

- *Delvis planering med förskolelärare och ibland med övriga F-1 men oftast själv.*

Fråga 6. När ni planerar er undervisning i läsinlärning, hur ofta funderar ni på vilken teori som ligger bakom, avkodningsteori eller helordsinriktad teori?

Två förskolelärare svarade att de alltid tänkte på avkodning eller helordsinriktad teori när de planerade.

Två lärare och en förskolelärare funderade aldrig eller ibland.

Kommentar:

- *Man funderar ständigt över vad som passar just detta barn, särskilt då et uppstår svårigheter.*
- *Behov av att använda fler metoder finns alltid.*
- *Utgår från varje barns utvecklingsstadium. Individuell lästräning i läsgrupper beroende på var barnen står i sin läsutveckling.*

Fråga 7. Hur ofta uppdaterar du dig inom forskning och rön inom läsinlärning?

Gemensamt för dem alla var att de läste Lärarnas tidning eller Förskolelärartidningen. Det var också flera som kände att de uppdaterade sig genom diskussionsgrupp med kollegor.

Fråga 8. Hur ofta undervisar ni utifrån följande metod?

Det var ingen som följde 1 metod utan alla blandade från olika metoder. Två förskolelärare använde sig alltid av Bornholm och LTG metoden. En av samma förskolelärare och en annan förskolelärare använde sig av Lälandet.

Det var ingen som använde sig av Trageton vilket beror på att bara en kände till metoden.

Kommentar:

- *Jag blandar det mesta, språkdränkning i alla bokstäver och Lälandet.*
- *Inlärning i egen takt men vi arbetar starkt medvetet med språklig medvetenhet ex Bornholmsmodellen. Vi fångar tidigt upp elever som har en senare läsutveckling och kan förstärka där det behövs.*
- *Har tagit Bornholm till mitt hjärta och till mitt eget. Sen gör man lite så att det passar just den gruppen och egentligheter. Blir nog en blandning av olika metoder.*
- *Trulle är ingen metod, det är ett arbetssätt liksom t.ex. Lälandet. Det blir en blandning beroende på olika barns behov och läsnivå när de börjar år 1. Läs-skriva med olika askar i olika svårighetsgrader. Läggläs-skriv.*
- *Gör mycket eget material utifrån behoven, olika barn behöver olika.*

Fråga 9. Vad var det som gjorde att ni valde arbeta med det läsinlärningsmaterial som ni använder idag i undervisningen?

Alla svarade att det var med kollegor. De arbetar i arbetslag och har mycket av skolpassen tillsammans vilket gör att man diskuterar mycket med sina kollegor.

Tre av pedagogerna hade också valt material efter fortbildning i arbetet eller genom lärarlitteratur/reklam.

Kommentar:

- *En special pedagog införde Bornholmsmodellen i ett tidigt skede när skolan var ung.*

Fråga 10. Vilken läsinlärningsmetod använde ni er av innan den ni använder er av idag?

Här var det ingen som kryssade för en viss metod. Två förskolelärare har arbetat med Bornholm och gör det fortfarande.

Kommentar:

- *LÄSLANDET, mycket praktiskt arbete, arbeta med så många sinnen som möjligt.*
- *Startade med Bornholm och har under åren utvecklat en blandning där ifrån behoven finns hos eleverna i gruppen.*
- *Hamnade i Bornholm med en gång jag kom hit och innan dess arbetade jag med kor och grisar.*
- *De flesta barn lär sig läsa under F- året. Därför jobbar jag mer med fortsättningen, hur jag ska utveckla läsningen och läsförståelsen.*
- *Har inte arbetat som lärare så länge så jag provar mig fram.*

5.1 Huvudresultat

Jag har uppfattat utifrån pedagogernas svar att det finns en gemensam policy från skolan men som inte används av alla pedagoger på skolan. Alla förskolelärare kände till den men inte alla lärare och det kan bero på att det är Bornholmsmodellen finns inskriven i skolans policy plan. Bornholmsmodellen tilltalar mer de nya eleverna i förskoleklassen eftersom

den bygger på språklig medvetenhet, förståelsen om hur språket låter och är uppbyggt av ord och meningar, ett bra material för förskolelärarna att använda i förskoleklassen.

Förhållningssättet som lärarna har till de olika teorierna visade sig inte så tydligt. De flesta både förskolelärare och lärare blandar mycket från de olika läsinlärnings synsätten utan att de sätter akademiska termer på det. Det som nämnts från avkodningsinriktad metod (syntetisk) och från helordsinriktad metod (analytisk) är Bornholm, LTG, Trulle och arbetsmaterialet Läslandet.

De arbetar mycket på rutin och funderar inte så mycket på vad metoden heter som de tar materialet från. De har under åren plockat delar för att göra det till sitt eget material. De tar godbitar från olika metoder. Jag hade önskat att de hade ett mer medvetet arbetssätt i respektive teori avkodning eller helordsinriktad men det kunde jag inte få svar på i enkäten. Utifrån deras kommentarer tycker jag ändå att det visade sig att förskolelärarna i förskolegruppen arbetade mer tydligt med ljudning och arbete kring varje bokstav enligt den avkodnings inriktade teorin. Eftersom pedagogerna använder många olika delar från olika metoder blev det svårare för dem att se vilket arbetssätt (avkodning eller helordordsinriktad) som dominerade i deras undervisning.

Alla svarade att kollegorna var det som gjort att de arbetar med det läsinlärningsmaterial de använder sig av idag. Eftersom de arbetar i arbetslag och har integrerade klasser gör det att de har mycket samarbete med sin kollega och kan inte använda två helt skilda metoder för sina elever, eftersom det antagligen skulle bli förvirrande för eleverna.

Alla förskolelärare kryssade även att det var genom fortbildning på arbetet som gjort att de valt metod och material de använder sig av idag, men samtidigt svarade alla förskolelärare att de arbetar mycket efter Läslandet och Bornholmsmodellen och har gjort så länge.

Läslandet är ett arbetsmaterial för 6-7 åringar om bokstäver och ordbilder. I läslandet får barnen hjälp av två troll att hitta just den bokstaven man letar efter.

Det är roliga och spännande äventyr i sagans värld. Sagorna ska bjuda in barnen att vilja lära sig mer än bara bokstäver. Läslandets mål är att varje barn i egen takt ska få tillägna sig läsförmågan med alla sina sinnen. Enligt Karlsson ska sagorna fungera som en inspiration och materialet är tänkt att pedagogerna tillsammans med barngruppen ska forma sitt eget läsland (1996).

Om hur de uppdaterar sig på aktuell forskning tyckte alla att *Lärarnas tidning* och *Förskolelärartidningen* var viktig som alla de tillfrågade pedagogerna läste. Alla lärare och förskolelärare kryssade att de alltid läser eller ofta läser deras yrkes tidning.

Jag kunde se att de inte uppdaterar sig inom aktuell forskning och senaste rönen genom media så ofta som jag trodde att de skulle göra. De flesta pedagogerna kryssade för aldrig eller ibland på de övriga alternativ. På denna fråga trodde jag att svaren skulle komma mycket högre upp.

Jag märkte att jag kunde ha haft en fråga som belyste om varför de byter eller inte byter metoder. Fick ingen riktig förklaring till varför de byter metoder.

Jag kunde också ha haft någon mer fråga om teorierna t.ex. hur ofta de har lektioner med avkodningsteori eller helordsinriktad teori. Under kommentarer visade det sig tydligt att pedagogerna planerade efter gruppen och individen i läsundervisningen.

Två förskollärare tänkte alltid på vilken teori anknytning de använde sig av när de planerade sin läsinläring medan det inte förekom alls eller bara ibland hos lärarna. Jag tror att det beror på att förskolelärarna använder sig mer av metoder som har fokus på avkodningsteorier och när eleverna kommer upp i ettan har de flesta knäckt koden och då arbetar lärarna där mer med läsinläring som bygger på förförståelse, kunna förstå ett innehåll i en text vilket står i linje med den helordsinriktad teori. Här hade jag önskat att det i så fall skulle ha blivit en skillnad i kryssen på fråga sex mellan förskolelärarnas och lärarnas kryss.

Förskollärarna skulle ha kryssat för att de använde och tänkte mer på avkodnings inriktad teori och lärarna skulle ha kryssat att helordsinriktad teori dominerade deras undervisning eftersom det framgick tydligt från de andra frågorna att lärarna arbetade mer med förförståelsen och helordsinriktat när eleverna kom upp i år 1.

Jag uppfattar utifrån enkätens utfall att lärarna inte gör några medvetna teorival utan planerar sin undervisning baserad på erfarenhet. Jag antog att jag skulle se en skillnad på hur ofta de använde sig av en viss teori anknytning vilket man inte kunde se i enkäten.

På fråga sex gjorde ingen någon skillnad i sina kryss vare sig det gällde avkodnings teori eller helordsinriktad teori. Antingen tänkte de lika mycket på båda teorierna eller inte alls. Eftersom förskolelärarna var de som i majoritet svarade att de arbetade mer med Bornholmspedagogiken borde de tänka mer i banor med avkodningsteori och inte båda

synsätten. Jag såg inte att de drog någon parallell till att sätta ihop metod val med vilket teoretiskt synsätt som dominerade i deras planering. Här kunde jag ha haft en följdfråga där pedagogerna fick gradera hur ofta de använde sig av avkodnings eller helordsinriktad metod material. Det kanske hade varit en fördel om jag lagt fråga sex och åtta ihop, det kanske hade gjort att lärarna gjorde kopplingen bättre om jag nu var tydlig i mina frågor.

Jag kunde ha haft en fråga där de tillfrågade pedagogerna fick ge ett förslag på material som de använde i de olika metodval för att se hur insatta pedagogerna är i kopplingen mellan teori, metoder och material val.

Gemensamt för alla pedagogerna utifrån svaren i enkäten var, att de blandar mycket från olika metoder för att få med sig alla barnen i att börja läsa. Oftast ändrar pedagogerna läsinlärnings innehåll för att barngruppen eller individen behöver hitta ett annat sätt att komma framåt i sin läsinläring.

5.2 Studiens tillförlitlighet

Stukat (2005) skriver att alla undersökningar har brister. Stukat nämner tre viktiga begrepp; *reliabilitet, validitet och generaliserbarhet*. I denna enkät undersökningen som jag genomfört kan reliabilitetsbristerna vara många eftersom de tillfrågade pedagogerna gjorde denna enkät under tidspress. Pedagogerna fick två dagar på sig innan jag önskade enkäten tillbaka, jag tror att den besvarades under arbetstid och att pedagogerna säkert upplevde viss tidspress och säkert hade yttre störningar under tiden som de gjorde undersökningen.

En reliabilitetsbrist kan vara att frågor och svar tolkas fel eftersom jag inte närvarade vid svarstillfället och kunde besvara pedagogernas funderingar.

Validiteten hävdar Stukat syftar till att se om man mäter det man avser att mäta och att validiteten är svårfångad i en undersökning. I denna undersökning skulle pedagogerna svara på frågor som kanske kunde kännas pressande, eftersom de skulle sätta ord på sin kunskap och känna att de blev bedömda i sitt kunskaps kunnande. Jag har en samhörighet till skolan och de utvalda pedagogerna vilket jag tror gör att de vågar svara mer ärligt men är medveten om att kanske inte alla svar är helt ärliga eller genomtänkta.

Min enkät undersökning är en liten undersökning som besvarats av ett urval av sex pedagoger. Den kan inte säga hur lärare arbetar generellt när det gäller vilka teorier lärare använder eller vad de stödjer sig på för olika läsinlärningsmetoder. Mitt syfte med undersökningen var att få en djupare inblick i hur en skolas lärare använde sig av de olika läsinlärningsmetoderna och deras funderingar och tankar kring läsinläringen. Om man kunde se något generellt som överensstämde eller skilde sig mellan de tillfrågade pedagogerna som är verksamma på samma enhet.

Mitt tillvägagångssätt för att komma fram till mitt resultat var att efter jag läst litteratur, forskning och gjort min enkät sammanställning kom jag fram till att de alla strävar åt samma håll. Jag kunde se i resultatet att litteraturen, forskare och de medverkande lärarna pratade alla om betydelsen av att låta de olika teorierna och metoderna samverka. Mitt resultat visade att lärare vet att elever lär sig läsa på en mängd olika sätt och varierar därför sin undervisning med olika läsmetoder. Min tanke med enkäten var att den skulle ge mer tydlighet i vilka konkreta metoder som dominerade i undervisningen men jag tolkade resultatet som att de lät metoderna samverka utifrån individ och grupp.

6 Diskussion

I detta avsnitt diskuteras studiens metod och resultat utifrån mina egna slutsatser. Avsnittet tar upp vad jag kommit fram till genom läst litteratur och verksamma lärares yttranden.

I den svenska läroplanen, Lpo 94, står det att skolans uppdrag är att ge varje elev så många tillfällen som möjligt till läsning för att kunna utveckla sina möjligheter att kommunicera och med detta få tilltro till sin språkliga förmåga. Skolan ska även arbeta med undervisning så att den anpassas till varje elevs förutsättningar och behov.

”Den skall med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja elevernas fortsatta lärande och kunskapsutveckling” (Lpo, s. 4).

Mitt syfte i detta examensarbete var att utgå från en lärares perspektiv. Jag ville undersöka och se ur en lärares perspektiv på läsinlärning, att få en ökad förståelse för hur det ser ut i verkligheten för verksamma lärare och deras undervisning kring läsinlärning. Därför blev mitt syfte och frågeställning att utgå från vilka teorier och metoder som de tillfrågade pedagogerna använder. Jag funderade på om man kunde se vilka teorier och metoder som dominerade hos den enskilda läraren, vilka skillnader och likheter som de utvalda pedagogerna hade gemensamt. Om min studie skulle kunna visa hur insatta verksamma lärare är i de teoretiska grunderna som finns i tidigare forskning kring läsinlärning. Skulle resultaten av enkäten visa hur väl insatta pedagogerna är i forskning och om de hade motiverade metod val med i planering och undervisning kring läsinlärningen.

6.1 Metoddiskussion

Jag ville undersöka och få en djupare vetskap om hur verksamma lärare funderar på läsinlärningens teorier och metoder. Att använda mig av en skriftlig enkät undersökning fungerade bra på denna skola eftersom jag känner den tillfrågade personalen. Jag valde denna skola för jag visste att de tillfrågade hade stor spridning på ålder, erfarenhet och arbetssätt. När jag analyserade enkäten märkte jag att det är svårt att genomföra skriftlig enkät och formulera bra frågor. Jag ville inte ge ledande frågor men samtidigt vill man få fylliga svar som besvarar ens syfte.

När jag analyserade lärarnas svar var det svårt att få reda på vilken teori eller metod som dominerade utifrån deras svar. Jag kunde ha haft fler följdfrågor eller haft en graderingsgrad på hur ofta de arbetade utifrån någon av teorierna eller metoderna.

Jag valde att göra en kortare enkät för att de tillfrågade inte skulle känna att det blev en börda som de hellre avstod ifrån att delta i, bara för att det blev ytterligare en administrativ uppgift i deras späckade schema. Det var viktigt för mig att alla tillfrågade besvarade enkäten för att kunna få en övergripande och bättre helhetsbild över läsinlärningen på denna skola. Jag valde därför att dra ner på antal frågor men ha kommentarer till alla frågorna för att de tillfrågade pedagogerna skulle känna att det fanns utrymme att förklara sina svar på enkäten om de önskade. Efteråt önskade jag att alla hade skrivit kommentarer på enkäten eftersom det kunde vara svårt för mig att tolka de svar som inte hade kommentarer skrivna till.

6.2 Resultatdiskussion

Det finns en mängd litteratur, forskning och arbeten kring barns läsinlärning. En del litteratur har ett antal år på nacken men eftersom teori historiken inte har ändrats antar jag att det är därför det inte kommit ut i nyare version. Jag har valt att använda litteratur från de författare och forskare som anses vara kända och är stora namn in om läsforskning. Utifrån svar från lärarnas enkät svar fick jag leta reda på och redovisa även mindre kända metoder som Trulle metoden och Läslandets arbetsmaterial. Eftersom det inte fanns lika mycket litteratur skrivet om de metoderna och arbetssätten sökte jag den informationen på Internet.

Mycket av litteraturen handlar om de teorier och metoder som finns för lärare att tillgå och förhålla sig när det gäller läsinlärning, vilket är viktigt att redovisa i mitt examens arbete så att läsaren får en bra förståelse och bakgrund till min frågeställning. Det finns inte lika mycket skriven forskning som besvara min frågeställning utan den kompliteras med kursplanen i svenska och de styrdokument som finns i Lpo 94 om hur svenska undervisningen ska bedrivas.

Det är viktigt att redovisa läroplanernas utveckling genom tiden för att få en förståelse för hur svenskämnet har utvecklats på politisk nivå och vad det har inneburit för läraryrket.

En redovisning av svenskämnets historia genom tiden känns viktigt att redogöra för att se hur lärarnas roll har förändrats genom åren. Historiska forskare och teoretiker har haft olika åsikter om inlärning och det är intressant att nämna dessa inlärnings teorier i arbetet för att koppla ihop dem med dagens syn på teorier om läsinlärning.

Teorilitteraturen tar upp två olika syn på inlärning och jag har försökt att ge de båda synsätten lika stort utrymme i mitt arbete. Likaså när det gäller forskningslitteratur om de olika metoderna. I de helordsinriktade metoderna fokuserade jag på forskare som Björk & Liberg, Allard m.fl. och Ulrika Leimar.

I de avkodningsinriktade metoderna fokuserade jag på Lundblad och Herrlin och Maja Witting. Jag valde att redogöra för två av metoderna från respektive synsätt beroende på vilka svar som lärarna hade kryssat för i enkätundersökningen. På enkäten hade jag med en av forskningens senaste metoder, Trageton metoden. Men eftersom det inte var någon av de berörda i enkäten som kryssade för att de använde sig av denna metod valde jag att inte redovisa den kunskapsbakgrunden eftersom den inte kändes betydelsefull i arbetet.

6.3 Slutdiskussion

Min uppfattning är att lärarna i min enkätundersökning arbetar aktivt mot läroplanen, där man av resultatet kan se att de anpassar sina metoder utifrån individ och den aktuella gruppen. Pedagogerna har genom åren tagit till sig av olika metoder för att möta varje elev på bästa sätt. De arbetar aktivt för att eleverna ska nå målen för grundskolan och för att bli en samhällsmedborgare. Lärandet ska vara meningsfullt och närande för eleverna så att de utvecklar en god läsförmåga och blir goda läsare.

Elever lär sig läsa på en mängd olika sätt, en del lär sig själva medan en del elever behöver en inspirerande lärare som stöd och för att då hjälpa sin/sina elever på bästa sätt måste läraren ha en god kunskap och insyn i elevers läsprocess. Det gäller för läraren att lägga undervisningen på rätt nivå, det ska vara lagom svårt. Mycket handlar om att ge eleverna tid och alla behöver

olika lång tid på sig för att lära sig nya saker. Enkät undervisningen visade att det var i förskoleklassen som lärarna arbetade övervägande med avkodning och färdighetsträning, jag tror att det är bra om man redan i förskolan börjar arbeta med språklekar, lyssna efter språkljud.

Jag anser att om man redan i förskolan börjar träna den språkliga medvetenheten går den första läsinläringen mycket lättare för alla eleverna i skolan. Om en elev har svårigheter att lära sig läsinläring gäller det att det finns en flexibel, skicklig, inspirerande lärare där som kan vägleda och hjälpa eleverna att hitta den didaktiska metod som behövs för den eleven eller den barngruppen.

Som jag tidigare nämnt så har olika teorier dominerat genom svenska ämnets historia. På den ena sidan har vi de syntetiska teorierna, avkodningsinriktade teorier.

Den avkodningsinriktade teorin om läsning sägs vara syntetisk eftersom läsaren förutsätts göra en syntes, alltså att man fogar ihop bokstäverna. Här finner vi professorn och Sveriges kanske mest kända läsforskare Ingvar Lundberg. Han är även skapare till Bornholmsmodellen.

Lundberg (2009) pratar om att läraren är en viktig medverkande kraft i barns läsförmåga och om eleven inte själv kan få fram textens betydelse är det upp till läraren att få den att bli synlig.

I Witting metoden lyfts berättandet och att det i samtalet med läraren som eleverna tränas i att bli medvetna och vad de behöver för strategier för att läsa sig nya saker. Både för Lundberg och Witting är det läraren som styr eleverna.

På den andra sidan har vi de analytiska teorierna. Den helordsinriktade synen på läsning sägs då vara analytisk eftersom läsaren förutsätts göra en form av analys så att man kan avgöra hur många tecken man måste avläsa, man tar isär.

Som tidigare nämnts i avsnittet om den teoretiska forskningen kan vi se professorn Liberg som ser lärandet som ett samspel. Det är i en gemensam inlärnings situation som eleverna utvecklas bäst och läraren är den som står bredvid och stöttar eleverna.

Oavsett vilken metod man använder säger forskare idag att man kan och ska blanda de olika teoretiska synsätten och metoderna. Vare sig man blandar en syntetisk eller en analytisk metod är det utifrån elevens behov läraren ska arbeta utifrån.

Dagens forskning säger inte längre att man som lärare måste välja den ena eller andra teorin eller metoden, forskare säger att det nästan är en förutsättning att blanda metoderna eftersom elever lär sig läsa på många olika sätt.

Vad jag kunde tyda utifrån enkätens resultat kunde jag se att antingen kryssade pedagogerna att man använde sig lika mycket av de två olika teorierna men det stämde inte när de redovisade sina metod val. Då kunde jag se som jag nämnt tidigare i resultat delen för enkäten att vissa metoder var övervägande i de olika åldrarna ute på skolan. Enkätens svar visar ändå att pedagogerna är medvetna om att variera sitt arbetsmaterial utifrån elevernas behov.

Jag anser att man som lärare ska vara medveten om teorins bakgrund och de olika metod val som står bakom läsinlärningen. Lärarna måste visa stor förtrogenhet och kunskap kring teorier och metoder. Det gör att man som pedagog lättare kan hjälpa elever om antingen behöver en utmaning i sin läsning eller har svårt för att läsa.

För att få en ökad förståelse för läraryrket var det viktigt att redovisa läraryrkets utveckling genom historien, läraryrket som styrs mycket av samhället. Det är våra folkvalda politiker som är med och utvecklar skolan, en del tycker att skolan utvecklas framåt och en del tycker att skolan går bakåt till det gamla förlegade igen. Skolan svänger fram och tillbaka beroende på vilka politiska partier som kommer till makten i våra folkval.

Samtidigt som jag tycker skolan ska få vara lite ifred anser jag att man ska ge lärarna och forskare mer inflytande än idag för att utveckla skolan, det är ju ändå de som arbetar närmast eleverna.

Det är de med lärarutbildning och kunskap som borde vara de som bäst vet vad som gör eleverna till bra, delaktiga samhällsmedborgare.

Mats Myrberg (2009) som ledde *Konsensusprojektet* kom fram till att samtliga tjugofyra läs och skrivforskare var överens om att en hög lärarkompetens var den viktigaste delen för att få till framgångsrik läsinlärning.

Kontentan är att det inte handlar om att hitta den optimala metoden för att lära barn läsa, utan att effektiv läsinlärning främst kräver att läraren har gedigna kunskaper när det gäller språk och språkutveckling. De allra flesta lärare är ju dessutom så kloka att även om de anger att de har en favoritmetod så anpassar de medlen efter eleverna (Hedström, 2009 s. 109).

6.4 Studiens relevans för läraryrket

Sedan ett par år tillbaka har lärarutbildningen vid Göteborgs universitet infört att det är obligatoriskt för alla lärarstudenter att läsa en kurs i svenska läs och skrivinlärning, detta anser jag är bra. Eftersom alla elever som läraren ska planera och bedriva en undervisning för måste behärska svenska språket innan de kan gå vidare i sin skolutveckling. Om inte eleverna har fått en bra grund i svensk läsinlärning av en kunnig lärare riskerar man som lärare att inte kunna göra rätt för sig i sitt yrke, nämligen att förbereda eleverna på bästa sätt för deras framtid som delaktig samhällsmedborgare. Givetvis ska alla lärare ha denna kunskap om läsinlärningen i sin ryggsäck när man som nyexaminerad lärare ska praktisera läraryrket. Mitt examensarbete redovisar kort läraryrkets och läsinlärningens utveckling. Med svar jag fått fram från enkäten blir det tydligare att se hur verksamma lärare idag ser på läsinlärning.

Det gäller att ha en professionell attityd och denna studie kopplar ihop forskningsteorier med de medverkande lärarnas engagemang för sina elever.

6.5 Fortsatt forskning

Jag skulle vilja utveckla denna studie om läsinlärning och koppla den vidare till elevers skrivinlärning eftersom de går hand i hand med varandra. Andra förslag på fortsatt forskning skulle också kunna vara att utveckla enkäten till ytterligare skolor i ett större geografiskt område, ett bredare perspektiv. Vad de bygger sina metod val på, om man kan se någon gemensam eller avvikande syn på de olika läsinlärningsteorierna.

Jag har avgränsat mig till att studera om läsinlärningen och i ett vidare perspektiv skulle jag vilja gå vidare till att studera och observera hur lärarna utvärderar sina elevers läsutveckling. I denna undersökning har jag fokuserat på lärarnas utgångspunkt men det hade även varit intressant att studera vidare på hur eleverna själva uppfattar de olika metodval som erbjuds dem.

6.6 Avslutande ord

Detta examensarbete har gett mig en förståelse för hur några verksamma lärare arbetar aktivt ute i skolan med olika läsmetoder. Jag vill tillägga att samtidigt som litteraturen, forskningen och medverkande pedagoger pratar om att låta de olika teorierna och metoderna samverka, vill jag uppmärksamma att för att få läsinlärningen att fungera måste det i klassrummet finnas en autentisk lärare. Oavsett vilken metod man använder sig av att undervisa kring läsinlärning, måste där finnas en lärare som har känsla för sina elever och kan skapa ett bra klassrumsklimat.

6 Referenslista

Allard, Birgitta, Rudqvist, Magret & Sundblad, Bo. (2001). *Nya Lusboken en bok om läsutveckling*. Stockholm: Bonniers Utbildning AB.

Björk, Maj., Liberg Caroline. (1996). *Vägar in i skriftspråket tillsammans och på egen hand*. Stockholm: Natur och Kultur.

Bryntse, Anne-Marie & Palmqvist, Anita. (2001). *Trulle Tips- och metodbok för skolår 1*. Malmö: Gleerups.

Edfeldt, Åke, W. (1982). *Läsprocessen-grundbok om läsforskning*. Stockholm: Liber.

Hedström, Hasse. (2009). *L som i läsa, M som i metod- om läsinlärning i förskoleklass och skola*. Stockholm: Läraförbundets Förlag.

Karlsson, Ingrid. (1996). *LÄSLANDET. Lärarhandledning*. Malmö: Gleerups.

Kylèn, Jan-Axel. (2004). *Att få svar, intervju, enkät, observation*. Stockholm: Bonniers utbildning.

Larson, Lotty, Nauclér, Kerstin och Rudberg, Lili-Ann. (1992). *Läsning och läsinlärning* Lund: studentlitteratur.

Lundberg, Ingvar & Herrlin, Katarina. (2005). *God läsutveckling*. Stockholm: Natur och Kultur

Längsjö, Eva & Nilsson, Ingegärd. (2005). *Att möta och erövra skriftspråket - om läs och skrivlärande förr och nu*. Lund: Studentlitteratur.

Stukåt, Staffan. (2005). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur.

Skolverket, (2007). *Vad händer med läsningen? En kunskapsöversikt om läsundervisningen i Sverige 1995-2007 Rapport 304*. Stockholm.

Taube, Karin. (2007). *Barns tidiga läsning*. Stockholm: Nordstedts Akademiska Förlag.

Åkerblom, Hans. (1988). *Läsläring från teori till praktik*. Stockholm. Almqvist & Wiksell Läromedel,

Internet referenser

Fröjd, Per, (2005). *Att läsa och förstå svenska: läsförmågan hos elever i Borås 2000-2002*. Avhandling. Göteborg: Göteborgs universitet. <http://hdl.handle.net/2077/16622>

Häggström, Ingrid. *www.bornholmsmodellen.nu*. Texten hämtades den 2010-04-07.

Strandvall, Tommy. (2000). *www.vasa.abo.fi/users/tstrandv/avhandling.html*, Texten hämtades den 2010-04-07.

Palmqvist, Anita. *www.trulle.com*. Texten hämtades den 2010-04-16.

Skolverket, (2006). *Lpo 94*, Stockholm www.skolverket/kursplan/svenska.se

Skolverket, (2006). *Lpo 94*, Stockholm www.skolverket.se

Vetenskapsrådet, (2010). www.vr.se. Texten hämtades den 2010-05-18

7 Bilaga 1

Hej!

I april och maj månad kommer jag skriva mitt examensarbete och har valt att fördjupa mig inom läsinlärning för elever i år F-1. Med den här enkäten och dessa frågor vill jag ta reda på vilka alternativa metoder lärare använder när de undervisar elever i läsinlärning.

Enkäten delas ut på, till förskolelärare och lärare som arbetar i år F-1.

Var god lägg ifyllt enkät i bifogat kuvert i mitt fack senast tisdag 13 April.

Mvh Annica Bidegård

Fråga 1. Ålder

- 20-30 år
- 31-40 år
- 41-50 år
- 51-60 år
- 61-

Fråga 2. Antal verksamma år i ålder F-1

- Nyexaminerad
- 1-5 år
- 6-10 år
- 11-20 år
- 21-30 år
- 31-

Fråga 3. Vad har ni för utbildning/behörighet?

- Förskolelärare
- Lågstadielärare
- Grundskolelärare med inriktning svenska
- Annan

Kommentar: _____

Fråga 4. Vilken grupp ansvarar ni för i läsinlärning?

- Förskolebarna
- Eleverna i år 1
- Delat ansvar
- Annat

Kommentar: _____

Fråga 5. Har skolan någon gemensam policy kring metod val i läsinlärning som ni arbetar utifrån?

	Ja	Nej	Vet ej
Skolan har en gemensam policy i läs och skrivinlärning	☐	☐	☐
Jag planerar helt själv	☐	☐	☐
Jag planerar med mitt arbetslag	☐	☐	☐
Jag planerar tillsammans med de andra forsk lärarna	☐	☐	☐
Jag planerar tillsammans med de andra lärarna i F-1	☐	☐	☐

Kommentar: _____

Fråga 6. När ni planerar er undervisning i läsinlärning, hur ofta funderar du på vilken teori som ligger bakom, avkodningsteori eller helordsteori?

	Aldrig	Ibland	Ofta	Alltid	Vet ej
Avkodningsteori	☐	☐	☐	☐	☐
Helordsinriktad teori	☐	☐	☐	☐	☐

Kommentar: _____

Fråga 7. Hur ofta uppdaterar du dig inom forskning och rön inom läsinläring?

	Aldrig	Ibland	Ofta	Alltid	Vet ej
Dagstidning	☐	☐	☐	☐	☐
Lärartidningar/reklam	☐	☐	☐	☐	☐
Lärlitteratur	☐	☐	☐	☐	☐
Tv-program	☐	☐	☐	☐	☐
Internet	☐	☐	☐	☐	☐
Utbildning på fritiden	☐	☐	☐	☐	☐
Fortbildning på arbetstid	☐	☐	☐	☐	☐
Diskussionsgrupp med Kollegor	☐	☐	☐	☐	☐
Annat	☐	☐	☐	☐	☐

Kommentar: _____

Fråga 8. Hur ofta undervisar ni utifrån följande metod?

	Aldrig	Ibland	Ofta	Alltid	Känner ej till	Vet ej
LTG-metoden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Bornholmsmetoden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Trullemetoden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Wittingmetoden	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Trageton	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Annat	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kommentar: _____

Fråga 9. Vad var det som gjorde att du valde att arbeta med det läsinlärnings material ni använder idag i undervisningen?

Kollegor	☐
Fortbildning genom arbete	☐
Utbildning	☐
Lärlitteratur/reklam	☐
Annat	☐

Kommentar: _____

Fråga 10. Vilken läsinlärnings metod använde ni er av innan den ni använder er av idag?

- LTG-metoden
- Bornholmsmetoden
- Trullemetoden
- Wittingmetoden
- Trageton
- Annat

Kommentar: _____

TACK för din medverkan!